

"İçtihat Metni"

MAHKEMESİ :Asliye Hukuk Mahkemesi

SAYISI : 2022/94 E., 2022/154 K.

İlk Derece Mahkemesince bozma sonrasında verilen karar, davacı vekili tarafından temyiz edilmekle; kesinlik, süre, temyiz şartı ve diğer usul eksiklikleri yönünden yapılan ön inceleme sonucunda, temyiz dilekçesinin kabulüne karar verildikten ve Tetkik Hâkimi tarafından hazırlanan rapor dinlendikten sonra dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü:

I. DAVA

Davacı vekili; alacaklısı bulunduğu senetlere dayanarak davalılar hakkında başlattığı kambyo senetlerine özgü takibin talikine dair açılan davada, senetlerin zamanaşımına uğradığından bahisle takibin geri bırakılmasına karar verildiğini, kararın temyiz incelemesinden geçerek kesinleştiğini, bu kez davalılar ile aralarındaki temel borç ilişkisine dayanarak davaya konu ilamsız icra takibini başlattığını, davalıların haksız ve kötü niyetli itirazları nedeniyle takibin durduğunu ileri sürerek; itirazın iptali ile takibin devamını, davalıların icra inkar tazminatına mahkum edilmesini talep etmiştir.

II. CEVAP

Davalılar vekili; takibe konu alacağın zamanaşımına uğradığını savunarak, davanın reddini istemiştir.

III. İLK DERECE MAHKEMESİ KARARI

İlk Derece Mahkemesinin 14.11.2019 tarihli kararıyla; davacı ile davalılardan ... arasında düzenlenen 26.02.2001 tarihli protokol ile adi ortaklık ilişkisi kurulduğu, davacı tarafından ortaklık tasfiye payı alacağının tahsili amacıyla senetlerin icra takibine konu edildiği, böylece ortaklığın feshedildiği, alacağın beş yıllık zamanaşımı süresine tabi olduğu, bahse konu takip dosyasında yapılan son işlemin (haciz istemli) 09.10.2008 tarihli olduğu, bu nedenle alacağın 10.10.2013 tarihi itibarıyla zamanaşımına uğradığı; diğer taraftan icra takibine konu bonoların da zamanaşımına uğraması nedeniyle, bonolarda avalist olarak imzası bulunan davalı ...'nın da sorumluluğuna gidilemeyeceği gerekçesiyle; davanın davalılardan ... yönünden esastan, davalılardan ... yönünden zamanaşımı nedeniyle reddine karar verilmiş; karara karşı, süresi içinde davacı vekili istinaf başvurusunda bulunmuştur.

IV. İSTİNAF

Bölge Adliye Mahkemesinin 07.07.2021 tarihli kararıyla, istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmiş; karar, süresi içinde davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir.

V. BOZMA VE BOZMADAN SONRAKİ YARGILAMA SÜRECİ

1. Dairece verilen 22.02.2022 tarihli ilamla; davacı tarafın sair temyiz itirazlarının reddine karar verildikten sonra davacı ile davalılardan ... arasında

kurulan adi ortaklık ilişkisinin sona ermediği, ancak ortaklık ilişkisinin devamının artık mümkün olmadığı, zamanaşımı süresi ortaklığın sona ermesiyle birlikte başlayacağından davalı ortak ... 'un zamanaşımı def'inin reddine karar verilerek, işin esasına girilip adi ortaklığın haklı nedenle feshi ile birlikte tasfiyesine karar verilmesi, ortaklığın tasfiyesi kapsamında, taleple bağlı kalınarak hasıl olacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekçesiyle, Bölge Adliye Mahkemesi kararının kaldırılmasına ve İlk Derece Mahkemesi kararının bozulmasına karar verilmiştir.

2. İlk Derece Mahkemesinin ilam başlığında tarih ve sayısı belirtilen kararıyla; taraflar arasında adi ortaklık ilişkisi kurulmadığı, davaya konu protokol ile adi ortaklık şirketinin kurulacağına kararlaştırıldığı ya da kuruluş evresinde veya kurulduktan hemen sonra davacı tarafından protokol hükümleri ile kendisine tanınan vazgeçme yetkisi kullanılarak adi ortaklık vaadi sözleşmesinden ya da adi ortaklık sözleşmesinden dönüldüğü kabul edilerek her halükarda zamanaşımı süresinin dolduğu gerekçesiyle; Dairemizin 22.02.2022 tarihli ilamına direnilmesine, davalılardan ... yönünden davanın esastan reddine, davalılardan ... yönünden davanın zamanaşımı nedeniyle reddine karar verilmiş; karara karşı, süresi içinde davacı vekili temyiz isteminde bulunmuştur.

3. Hukuk Genel Kurulunun 26.03.2025 tarihli ilamıyla; Mahkemenin direnme olarak adlandırdığı kararın usul hukuku anlamında gerçek bir direnme kararı olmadığı; taraflar arasındaki ilişkinin adi ortaklık ilişkisi olmadığı yönünde ilk kararda tartışılıp değerlendirilmemiş yeni bir gerekçeye dayalı yeni bir hüküm kurulduğu, kurulan bu yeni hükmün temyiz incelenmesini yapma görevinin Özel Daireye ait olduğunu, hükme yönelik temyiz itirazlarının incelenmesi için dosyanın Özel Daireye gönderilmesi gerektiğinden bahisle, dosya Dairemize gönderilmiştir.

VI. TEMYİZ

A. Temyiz Sebepleri

Davacı vekili; Mahkemenin direnme kararı ve gerekçesinin usule, yasaya ve dosya kapsamına uygun olmadığını, 26.02.2001 tarihli protokol ile taraflar arasındaki adi ortaklık ilişkisinin başladığını, adi ortaklığın sermayesinin nasıl oluşacağına dair ayrıntılı hükümler yazdığını, bu protokolün adi ortaklık anlaşması olduğunu, adi ortaklık ön sözleşmesi olmadığını, ortaklığın tesis edildiğini, adi ortaklık kuruluş sözleşmesi olduğunu, derece mahkemelerince ve Yargıtayca taraflar arasındaki ilişkinin adi ortaklık ilişkisi olarak kabul edildiğini, takibe konu edilen bonoların tasfiye ve adi ortaklığın sona ermesi amacı ile düzenlenip verilmediğini, güvence olarak verilen bonoların icra takibine konu edilmesi adi ortaklığın feshini ve tasfiyesinin davacı tarafından ihbar edildiği anlamına gelmediğini, ortaklık sözleşmesinde ortaklığın bitimine ve süresine ilişkin hüküm bulunmadığını, davalı ortak ...'a adi ortaklığın feshine dair bir ihbarda ya da bir beyanda bulunmadığını, ortaklar arasında sona erdirmeye dair anlaşma bulunmadığını, adi ortaklığın halen devam ettiğini, taraflar arasında yapılan bir anlaşma veya mahkeme kararı olmadıkça ortaklığın tasfiye edilmiş sayılmayacağını, direnme kararının yerinde olmadığını ileri sürerek; kararın bozulmasını istemiştir.

B. Değerlendirme ve Gerekçe

Uyuşmazlık, zamanaşımına uğramış 3 adet bonoya dayanılarak başlatılan ilamsız icra takibine ilişkin yapılan itirazın iptali istemine ilişkindir.

1) Dosyadaki yazılara, kararın dayandığı bilgi ve belgelere, özellikle temyiz olunan İlk Derece Mahkemesi kararında yazılı gerekçelere göre; davacı vekilinin sair temyiz itirazlarının reddi gerekir.

2)Adi ortaklık sözleşmesi, iki ya da daha fazla kişinin emeklerini ve mallarını ortak bir amaca erişmek üzere birleştirmeyi üstlendikleri sözleşmedir (TBK. 620/1 md.).

6101 sayılı Türk Borçlar Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 1. maddesi; "Türk Borçlar Kanunu'nun yürürlüğe girdiği tarihten önceki fiil ve işlemlere, bunların hukuken bağlayıcı olup olmadıklarına ve sonuçlarına, bu fiil ve işlemler hangi kanun yürürlükte iken gerçekleşmişse, kural olarak o kanun hükümleri uygulanır. Ancak, Türk Borçlar Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden sonra bu fiil ve işlemlere ilişkin olarak gerçekleşecek temerrüt, sona erme ve tasfiye, Türk Borçlar Kanunu hükümlerine tabidir." hükmünü içermektedir.

Adi ortaklığın sona erme sebeplerini düzenleyen TBK'nın 639. maddesinin 7. bendinde ise, "Haklı sebeplerin bulunması halinde, her zaman başkaca koşul aranmaksızın, fesih istemi üzerine mahkeme kararıyla" ortaklığın sona ereceği belirtilmiştir.

Adi ortaklık sözleşmesinin haklı sebeple feshi için ortaklık süresinin önemi bulunmamaktadır. Haklı sebeple fesih hakkı; mutlak ortaksal bir hak olup, bu hakkın ortaklık sözleşmesiyle sınırlandırılması veya tamamen ortadan kaldırılması olanaksızdır. Gerçekten ortaklar arasındaki ilişkinin devam etmesini haklı göstermeyecek bazı durumlar ortaya çıkarsa, bu durumda ortakların ortaklığın feshini mahkemeden istemesi mümkündür. Hatta belirli süreli ortaklıklarda da sözleşmede belirtilen ortaklık süresinin bitmesinden önce haklı sebeple sözleşmenin feshi davası açmak olanaklıdır.

Ortak tarafından ileri sürülen sebebin, ortaklığın sona erdirilmesine olanak sağlayacak derecede haklı olup olmadığının belirlenmesi mahkemenin takdirindedir.

Ayrıca fesih talebinin mutlaka fesih istenmesi şeklinde açıkça olması zorunluluğu yoktur. Örneğin; ortağın, ortaklığa getirdiği sermayenin iadesini istemesi, ortaklığın feshi ve tasfiyesi istemini de kapsamaktadır.

Adi ortaklığın sona ermesi ile birlikte ortaklık tasfiye aşamasına girer. Ortaklar arasındaki hukuki bağ, tasfiye tamamlanmadan ortadan kalkmış kabul edilemez. Tasfiye, ortaklar arasındaki ortaklık ilişkisinin tamamen sona erdirilmesine yönelik kanuni bir usuldür. Tasfiye ile artık ortaklık malvarlığı para haline dönüştürülecek, borçlar ödenecek, sermaye değerleri ortaklara iade edilecek ve geri kalan meblağ ortaklar arasında kar ve zararın paylaşılması esasına göre dağıtılacaktır.

Adi ortaklığın tasfiyesi ya tarafların anlaşması suretiyle ya da bizzat mahkemece yapılır. Taraflar tasfiye konusunda anlaşmadığı takdirde ortaklığın tasfiyesinin mahkemece TBK'nın 642 vd. madde hükümlerine uygun olarak yapılması gerekir.

Öte taraftan; adi ortaklık ilişkisine dayanılarak ortaklar arasında açılmış

bulunan davalar, TBK'nın 147. maddesinin dördüncü bendi uyarınca beş yıllık zamanaşımına tabi olup; tasfiye alacağı bakımından zamanaşımı süresi, ortaklığın sona erdiği andan itibaren başlayacaktır.

6100 sayılı HMK m. 119/1-e gereğince davacının, iddiasının dayanağı olan bütün vakıaların sıra numarası altında açık özetlerini bildirmek, m. 194 gereğince de taraflar, dayandıkları vakıaları, ispata elverişli şekilde somutlaştırma yükümlülüğü vardır. Tarafların, dayandıkları delilleri ve hangi delilin hangi vakıanın ispatı için gösterildiğini açıkça belirtmeleri zorunludur.

Bir davada haklı çıkabilmek için soyut veya genel hatlarıyla bir iddiayı ortaya koymak yeterli değildir. Aynı zamanda bu iddiaların, ispata elverişli hale getirilerek zaman, mekân ve içerik olarak somutlaştırılması gerekir. En azından iddianın araştırılabilmesine yönelik somut bilgi ve açıklamaların sunulması gerekir. İddia somutlaştırıldıktan sonra hâkim ve karşı taraf, bunun üzerinden savunma ve yargılama yapabilecektir. Soyut iddialar ve vakıalar üzerinden değerlendirme yapılması mümkün değildir.

Somitlaştırma yükü, genel anlamda tarafların açıklama ödevinin bir parçası ve layihalar teatisi aşamasındaki tezahür şeklidir. Somutlaştırma yükü, basit yargılama ve kendiliğinden araştırma ilkesinin uygulandığı davalarda da geçerlidir.

HMK m. 31 gereğince, Hâkim, uyuşmazlığın aydınlatılmasının zorunlu kıldığı durumlarda, maddi veya hukuki açıdan belirsiz yahut çelişkili gördüğü hususlar hakkında, taraflara açıklama yaptırabilir, soru sorabilir, delil gösterilmesini isteyebilir. Davaya konu talebin somutlaştırılmaması halinde önce hâkim, m. 31 ve 119/1-e gereğince davayı aydınlatma ödevi ve ön incelemedeki görevi gereği, somut olmayan hususların belirlenmesini davacıdan istemeli, gerekirse tarafa açıklattırma yaptırmalı, bu eksiklik giderildikten sonra yargılamaya devam etmelidir.

Dosyadaki bilgi ve belgelerden; taraflar arasında düzenlenen 26.02.2001 tarihli sözleşme uyarınca, davacı üreticiye ait 2001-2002 ve 2003 üretim sezonuna dair tarım ürünlerinin davalı tüccar ... tarafından pazarlanması suretiyle elde edilecek gelirden, mahsul masrafları düşüldükten sonra kalan bedelin davalının hesabında birikeceği, her yılın sonunda bu şekilde hesapta biriken paranın karşılığında, davalı tarafından teminat amaçlı düzenlenen bonoların davacıya verileceği, 2003 yılı sonunda hesapta biriken toplam bedel davacının ortaklığa getirdiği katılım bedeli olarak

kabul edilip, aynı miktarda paranın yine davalı ortak tarafından ortaklığa sermaye olarak konulacağının taahhüt edildiği, kazancın aralarında %50 - %50 paylaşılması suretiyle ortaklık ilişkisinin 2003 yılı mısır alım sezonu olan 30.09.2003 tarihinde başlayacağının kararlaştırıldığı, böylelikle taraflar arasında TBK'nın 620. maddesi (BK'nın 520. maddesi) uyarınca adi ortaklık ilişkisinin kurulduğu anlaşılmıştır. Ancak adi ortaklığa ilişkin 26.02.2001 tarihli protokolün el yazısı ile hazırlandığı, protokolde adi ortaklığın faaliyet konusu hakkında açıklanmanın yer almadığı, Mahkemenin 28.02.2018 tarihli duruşmasında davalı ... ile davacı beyanları alınmış ise de, adi ortaklığın faaliyet konusunun protokol hükümleri ile birlikte net olarak ortaya konulmadığı anlaşılmıştır.

Somit olayda davacı; davalının kambiyo senedine dayalı borcunu

ödemediğini, sebepsiz zenginleştğini, davalı aleyhine kambiyo senedine dayalı olarak başlatmış olduğu takibin senetlerin zamanaşımına uğradığından bahisle geri bırakılmasına karar verildiğini, bu kez aralarındaki temel borç ilişkisine dayanarak ilamsız icra takibi başlattığını ileri sürerek takibe vaki itirazın iptalini talep etmiş olup; davaya konu icra takibinin konusunun, davacı ortağın ortaklığa getirmiş olduğu sermaye bedelinin tahsili isteminden ibaret olduğu anlaşılmaktadır.

Bununla birlikte; sermaye bedelinin iadesi istemi, adi ortaklığın fesih ve tasfiyesi talebini de kapsamakta olup, taraflar arasında ortaklık ilişkisinin sona ermediği sabittir.

Hal böyle olunca, İlk Derece Mahkemesince; yukarıda açıklanan maddi ve hukuki olgular çerçevesinde, taraflar arasında yazılı protokol hükümleri ile kurulan ortaklığın faaliyet konusunun ne olduğu hususunda hâkimin davayı aydınlatma ödevi kapsamında taraflarca protokol hükümlerinin somutlaştırılması sağlandıktan sonra, taraflar arasında kurulan adi ortaklık ilişkisinin sona ermediği, ancak ortaklık ilişkisinin devamının artık mümkün olmadığı, zamanaşımı süresinin ortaklığın sona ermesiyle birlikte başlayacağı dikkate alınıp, davalı ortak ...'un zamanaşımı def'inin reddine karar verilerek, işin esasına girilip adi ortaklığın haklı nedenle feshi ile birlikte tasfiyesine karar verilmesi, ortaklığın tasfiyesi kapsamında taleple bağlı kalınarak hasil olacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken; yanılığılı değerlendirme ile yazılı şekilde hüküm tesisi doğru görülmemiş, bozmayı gerektirmiştir.

VII. KARAR

Açıklanan sebeplerle;

1-Davacı vekilinin sair temyiz itirazlarının REDDİNE,

2-Temyiz olunan İlk Derece Mahkemesi kararının 6100 sayılı Kanunun 371. maddesi uyarınca davacı yararına BOZULMASINA,

Peşin alınan temyiz harcının istek halinde temyiz eden davacıya iadesine,

22.05.2025 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.